

Startnotitie

Verbetering waterkwaliteit

Loosdrechtse Plassen

Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht

4 juli 2007

Startnotitie

Verbetering waterkwaliteit

Loosdrechtse Plassen

dossier : T0362.61.013

registratienummer : MD-PR20070015

versie : definitief

Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht

4 juli 2007

INHOUD

BLAD

1	INLEIDING	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Doelstelling waterkwaliteit Loosdrechtse Plassen	2
1.3	De procedures tot nu toe	3
1.4	Bestemmingsplanprocedure, ontgrondingenwet vergunning en m.e.r.-procedure	3
1.5	De procedure voor de milieueffectrapportage	4
1.6	Het plan- en studiegebied Loosdrechtse Plassen	5
2	UITGANGSPUNTEN VAN DE UIT TE VOEREN STUDIE	7
2.1	Europese beleidslijnen	7
2.2	Nationaal beleid	8
2.3	Provinciaal beleid	8
2.4	Gemeentelijk beleid	8
2.5	Herstelplan Loosdrechtse Plassen	9
2.6	Speciale Beschermingszone	9
3	DE ALTERNATIEVEN	10
3.1	Het referentiealternatief	10
3.2	AGV verdiepingenplan	10
3.3	Wijdemeren-alternatief	11
3.4	Het Meest Milieuvriendelijk Alternatief	12
4	HET BEOORDELINGSKADER	13
5	COLOFON	15

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Vanaf de vijftiger jaren verloor het Loosdrechtse plassengebied haar helderheid als gevolg van toenemende vervuiling, met name fosfaatbelasting. Belangrijke veroorzakers hiervan waren ongezuiverde lozingen en het inlaatwater uit de Vecht. Daarnaast is de afslag van de vele legakkers mede de oorzaak van een dikke laag slib. De genoemde oorzaken leidden tot toename van de algenbloei en het verdwijnen van waterplanten. Het verdwijnen van de waterplanten leidde weer tot meer erosie van de veenrijke bodem en oevers van de plassen. De combinatie van algenbloei en toename van veenslib zorgden ervoor dat het ecosysteem sterk verarmde. Door wind en golfwerking wordt het lichte slib voortdurend opgewerveld. De zichtdiepte van het water is beperkt en het licht kan niet diep in het water dringen, waardoor waterplanten nauwelijks tot ontwikkeling komen en de visstand onevenwichtig van opbouw is. Naast de geringe zichtdiepte gaat de vertroebeling gepaard met een versnelde aanslibbing van ondiepe gebieden.

Om deze vertroebeling en versnelde aanslibbing te beperken, wil het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) maatregelen treffen om de waterkwaliteit in de Loosdrechtse Plassen te verbeteren. AGV heeft het voornemen om een deel van de Loosdrechtse Plassen op enkele plaatsen te verdiepen, om daarmee een waterkwaliteitsverbetering te realiseren. Het Hoogheemraadschap acht deze uitdieping nodig om het in suspensie aanwezige slib uit de Loosdrechtse Plassen permanent te laten bezinken. Door deze maatregel, in combinatie van andere ingrepen, is de verwachting dat de oorspronkelijke helderheid van het water en de plantengroei zich kunnen herstellen. Het te verwijderen zand, gelegen onder een laag slib en veengrond, zal worden aangewend voor infrastructurele werken.

De voorgenomen maatregel is MER-plichtig. Waternet zal namens het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht initiatiefnemer zijn voor de milieueffectrapportage Herstel Waterkwaliteit Loosdrechtse Plassen.

1.2 Doelstelling waterkwaliteit Loosdrechtse Plassen

In 1998 heeft de Stuurgroep¹ Loosdrechtse Plassen een intentieverklaring opgesteld om in 10 jaar tijd helder water te realiseren. Eén van de projecten van de stuurgroep is het Herstelplan Loosdrechtse Plassen. Het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht is trekker van het project. Het doel van het herstelplan is:

1. Het helder maken van het water van de Loosdrechtse Plassen, waardoor deze beter voldoen aan de huidige functie van recreatiegebied (o.a. zwemmen en watersport) en natuurgebied (natuurwaarden);
2. Het bieden van een (duurzame) oplossing voor de baggerproblematiek van de plassen door het dichtslibben van jachthavens en vaarroutes te verminderen.
- 3.

De verwachting is tevens dat het herstelplan een belangrijke bijdrage levert aan het voldoen aan de doelstellingen zoals beschreven in Natura2000 en de Kaderrichtlijn Water.

Het herstelplan, waar het voornemen om de Loosdrechtse Plassen te verdiepen onderdeel van is, wil bewerkstelligen dat er in de Loosdrechtse plassen weer een helder watersysteem ontstaat met rijke onderwatervegetatie. Daarvoor is het nodig dat er voldoende licht tot op de bodem kan doordringen.

¹ Leden: Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht, provincie , Provincie Utrecht (later Provincie Noord-Holland), Waterleidingbedrijf Amsterdam, Gemeente Loosdrecht (later gemeente Wijdmeren), Vereniging Natuurmonumenten Plassenschap Loosdrecht e.o.

Adviseurs: Vereniging Natuurmonumenten, HISWA en Watersportverbond

1.3 De procedures tot nu toe

Het geldende bestemmingsplan "Plassengebied" van de voormalige gemeente Loosdrecht, vastgesteld op 30 september 1993, maakt uitvoering van het herstelplan Loosdrechtse Plassen niet mogelijk, omdat destijds geen rekening is gehouden met de voor slibopvang noodzakelijke verdiepingen en bijbehorende werken. Om uitvoering van het eerder genoemde herstelplan Loosdrechtse Plassen mogelijk te maken, hebben Burgemeester en Wethouders van de gemeente Wijdmeren de "Partiële herziening bestemmingsplan Plassengebied 2002" in procedure gebracht. In januari 2005 heeft de gemeente besloten het ontwerp-bestemmingsplan niet verder in procedure te brengen.

Parallel aan genoemde ontwikkelingen is in 1998 reeds begonnen met de plannen tot verbetering van de waterkwaliteit van de Loosdrechtse Plassen. De startnotitie (uit 1998), opgesteld voor de MER Waterkwaliteitsverbetering Loosdrechtse Plassen, was hierin de eerste formele stap. Het MER is, eerst na een concept in 2001, definitief gemaakt in 2003. Het MER is verder niet in procedure gebracht. De reden hiervoor is dat de gemeente Wijdmeren besloot niet verder mee te werken aan de voorbereiding en uitvoering van de aanleg van verdiepingen.

De provincie Noord-Holland heeft, om genoemde maatregelen mogelijk te maken, een aanwijzing ex art 37 WRO gegeven aan de gemeente Wijdmeren om het bestemmingsplan voor de Loosdrechtse Plassen te wijzigen. Voor deze aanwijzing is een Strategische Milieubeoordeling (SMB), ook wel plan-m.e.r., opgesteld². Hierin is een vergelijk gemaakt tussen de effecten van het Voorkeursalternatief 'Onderzoekmethode' en het '10-puntenplan-alternatief' van de gemeente Wijdmeren³. De onafhankelijke commissie voor de milieueffectrapportage heeft hierover een toetsingsadvies gegeven.

De twee alternatieven die in deze plan-m.e.r. op hun milieueffecten zijn beoordeeld, verschillen op een aantal belangrijke punten van elkaar. Zo verschillen ze wat betreft de te nemen maatregelen: de belangrijkste maatregel in het voorkeursalternatief is de aanleg van verdiepingen, terwijl het 10-puntenplan juist beoogt om door toepassing van andere maatregelen (met name baggeren) verdiepingen onnodig te maken. Op basis van het plan-m.e.r. en het toetsingsadvies van de commissie voor de m.e.r. hebben Gedeputeerde Staten van Noord-Holland besloten tot de aanwijzing ex artikel 37 WRO voor de aanleg van verdiepingen. De conclusies uit het plan-m.e.r. vormen het vertrekpunt voor een nieuwe MER, waarin de uitwerkingen genoemd in het plan-m.e.r. en het toetsingsadvies verder geconcretiseerd worden en gedetailleerder getoetst worden op hun milieueffecten.

1.4 Bestemmingsplanprocedure, ontgrondingenwet vergunning en m.e.r.-procedure

In december 2006 hebben de Gedeputeerde Staten van Noord-Holland besloten een aanwijzingsprocedure te starten om de gemeente Wijdmeren, de gemeente waarbinnen de Loosdrechtse Plassen gelegen zijn, er toe te bewegen mee te werken aan een herstelplan. Op 17 januari 2007 heeft overleg plaatsgevonden met de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft toen opnieuw kenbaar gemaakt niet mee te willen werken aan het Herstelplan Loosdrechtse Plassen. De Provincie Noord-Holland heeft vervolgens op 27 maart 2007 besloten gebruik te maken van de bevoegdheid ingevolge artikel 37 WRO (aanwijzing) en de gemeente Wijdmeren opgedragen een bestemmingsplan vast te stellen welk drie verdiepingen (slibvangen) in de Loosdrechtse Plassen mogelijk maakt. Bij brief van 11 mei 2007 heeft de gemeente aangegeven te hebben besloten niet mee te werken aan de opgedragen vaststelling van dit bestemmingsplan. Gedeputeerde Staten van Noord-Holland zullen daarom in de plaats treden van de

² Provincie Noord-Holland (2007), 'Strategische Milieubeoordeling Waterkwaliteitsverbetering Loosdrechtse Plassen'

³ Dit plan is omschreven in de 'Startnotitie Alternatieve maatregelen voor de aanleg van Verdiepingen in de Loosdrechtse Plassen in relatie tot de Europese Kader Richtlijn Water' van 28 maart 2006.

gemeente Wijdmeren en zullen zelf het betreffende bestemmingsplan laten opstellen. Dit bestemmingsplan zullen zij ingevolge artikel 38 tweede lid WRO binnen een jaar na afloop van de termijn die de gemeenteraad van Wijdmeren heeft om al dan niet tot medewerking te besluiten, dat wil zeggen vóór 11 mei 2008, moeten hebben vastgesteld.

Aangezien het bestemmingsplan voorziet in m.e.r.-plichtige activiteiten⁴ en effecten op natuur niet uit te sluiten zijn, dient er voorafgaand aan de besluitvorming een m.e.r.-procedure doorlopen worden.

Om de verdiepingen te kunnen realiseren zijn vele vergunningen noodzakelijk, waaronder vergunningen en ontheffingen in het kader van de Ontgrondingenwet, Natuurbeschermingswet en Wet Milieubeheer. Doordat voor de aanvraag van een Ontgrondingenwet vergunning voor dergelijke activiteiten de m.e.r.-plicht geldt⁵, dient er voorafgaand aan de ontgrondingenwet vergunning een besluit-m.e.r.-procedure doorlopen worden.

Binnen dit project worden beide procedures in principe gecombineerd uitgevoerd, waarbij de wettelijke termijnen van een besluit-m.e.r.-procedure maatgevend zijn. Het resultaat is een gecombineerd PlanMER/BesluitMER, die zowel als input dient voor het bestemmingsplan als voor de vergunningsaanvraag ex art 3 van de Ontgrondingenwet. Voor koppelingen tussen genoemde procedures, zie bijlage I.

1.5 De procedure voor de milieueffectrapportage

De milieueffectrapportage

De centrale doelstelling van de m.e.r.-procedure is vooraf inzicht te geven in de milieueffecten van voorgenomen besluitvorming. Inzicht wordt gegeven in zowel de negatieve als de positieve effecten van de voorgenomen activiteiten. Via het doorlopen van de in de Wet milieubeheer neergelegde procedures worden niet alleen de besluitvormers, maar ook alle andere betrokkenen op zorgvuldige wijze voorzien van objectieve informatie over de gevolgen voor het milieu. De m.e.r.-procedure vormt een belangrijke bouwsteen om te komen tot de bestemmingsplanherziening en de vergunning voor de ontgroning. De resultaten van het onderzoek worden neergelegd in het gecombineerde milieueffectrapport (PlanMER/BesluitMER⁶). Het gecombineerde document wordt verder aangeduid als MER.

De startnotitie

In deze startnotitie worden de uitgangspunten voor het latere MER beschreven. De startnotitie heeft een informatieve functie. Ze behandelt de vragen 'waarom wordt dit voornemen uitgevoerd' (hoofdstuk 1), 'wat zijn de uitgangspunten bij de uit te voeren studie' (hoofdstuk 2), 'welke alternatieven worden onderzocht' (hoofdstuk 3) en 'welke effecten worden beschreven' (hoofdstuk 4).

Betrokken personen en instanties

Bij het voornemen van ontgroning ter verbetering van de waterkwaliteit in de Loosdrechtse Plassen zijn diverse partijen betrokken, ieder met een eigen rol en eigen verantwoordelijkheid. De volgende partijen hebben een formele rol binnen de milieueffectrapportage.

⁴ Namelijk winning van oppervlaktedelfstoffen met een winplaats van 100 hectaren of meer, zie Besluit m.e.r. 1994 Bijlage C onderdeel 16.1 kolom 3.

⁵ Namelijk winning van oppervlaktedelfstoffen met een winplaats van 100 hectaren of meer, zie Besluit m.e.r. 1994 Bijlage C onderdeel 16.1 kolom 4

⁶ Hierbij kan worden volstaan met het volgen van de zwaarste m.e.r.-procedure, namelijk de besluit-m.e.r.-procedure.

Als initiatiefnemer treedt op:

Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht
Postbus 94370
1090 GJ Amsterdam
Contactpersoon Jacques van Alphen (Waternet)

Als Bevoegd Gezag treedt op:

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland
Postbus 123
2000 MD Haarlem
Contactpersonen Paul Veldhuis en Bram Schout

Inspraak

Deze startnotitie ligt zes weken ter inzage. Een ieder kan tijdens deze periode de wensen voor de inhoud van het MER kenbaar maken. Reacties op de startnotitie kunnen worden ingediend bij:

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland
t.a.v. A.A.C. Schout
Postbus 123
2000 MD Haarlem
o.v.v. inspraakreactie startnotitie verbetering waterkwaliteit Loosdrechtse Plassen

Vervolprocedures

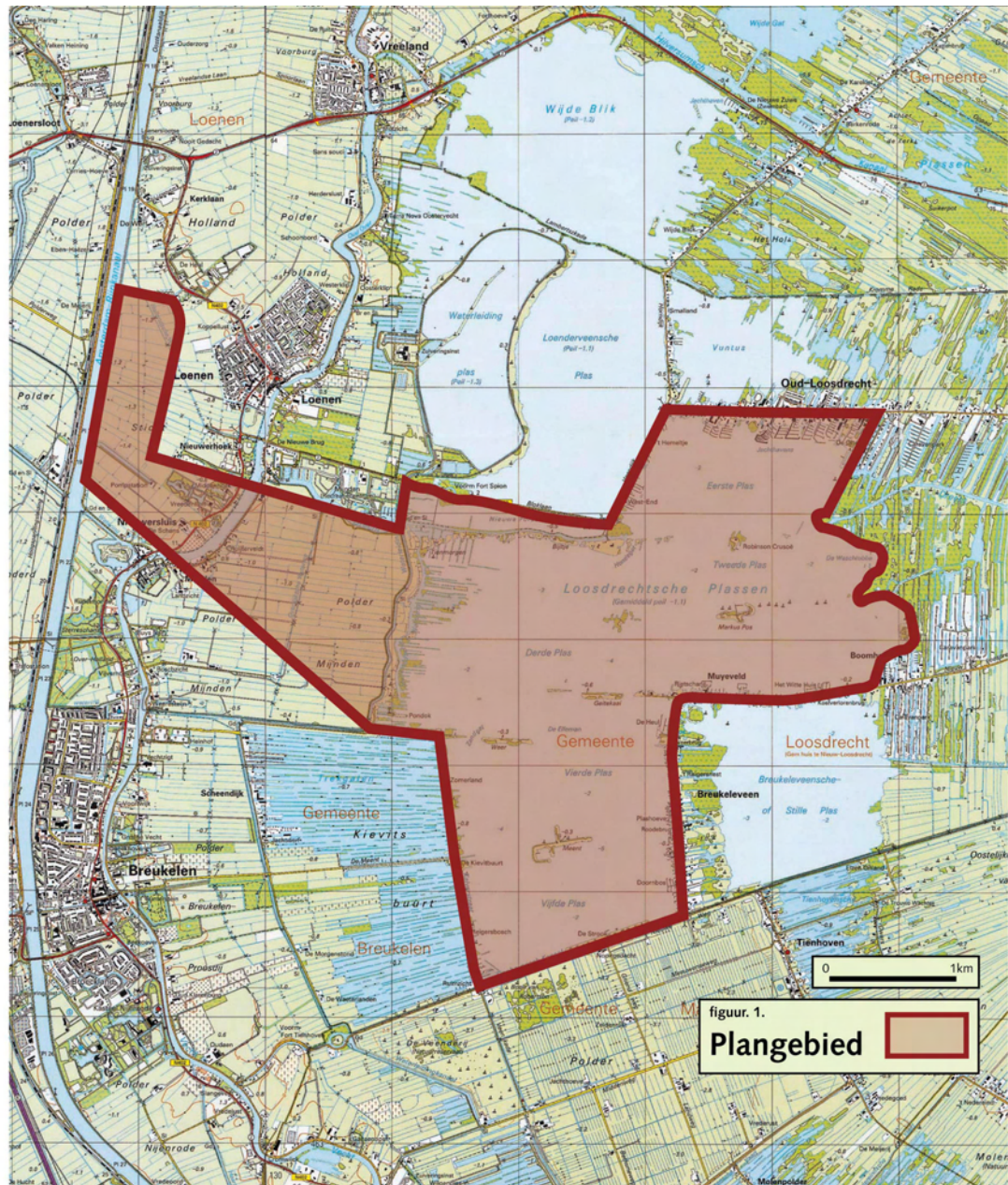
Alle reacties worden toegezonden aan bevoegd gezag en de onafhankelijke Commissie MER. Deze Commissie voor de milieueffectrapportage brengt haar advies uit. De binnengekomen reacties worden betrokken bij de opstelling van de richtlijnen voor het milieuonderzoek. De richtlijnen worden vervolgens vastgesteld door het bevoegd gezag. De richtlijnen geven aan welke informatie het MER moet bevatten, zoals de milieuaspecten en de alternatieven en varianten op het voornemen.

In het MER vindt een vergelijking van alternatieven plaats op basis van de gevolgen voor het milieu. Zodra het MER gereed is, wordt het door de initiatiefnemer aan het bevoegd gezag aangeboden. Het bevoegd gezag beoordeelt het MER op zijn geschiktheid om een besluit te nemen. Hierbij wordt getoetst aan de opgestelde richtlijnen. Bij aanvaarding door het bevoegd gezag wordt het MER ter inzage gelegd. Tot zes weken na publicatie wordt een ieder in gelegenheid gesteld in te spreken op het MER. In dezelfde periode brengen de wettelijke adviseurs hun advies uit. Daarnaast vindt een hoorzitting plaats. Na het einde van de inspraakperiode brengt de Commissie m.e.r. een toetsingsadvies uit. De Commissie geeft hierbij haar oordeel over de kwaliteit en de volledigheid van het rapport. De gegeven inspraakreacties worden hierin meegenomen. In het ontwerp-bestemmingsplan en de vergunningaanvraag ex art 3 Ontgrondingenwet dient te worden aangegeven hoe is omgegaan met de uitkomsten van het MER.

1.6 Het plan- en studiegebied Loosdrechtse Plassen

Het plangebied is gelegen in de Loosdrechtse Plassen in de gemeente Wijdereimeren en de gemeente Loenen. Het project behelst de aanleg van verdiepingen, waardoor de waterkwaliteit in het plassengebied herstelt. De verdiepingen fungeren als slibvang. Het te ontgronden oppervlak en de diepte is afhankelijk van het te kiezen alternatief. De verdiepingen worden aangelegd volgens een bepaald profiel. De aanleg gebeurt niet door de bovengrond en het slib weg te baggeren, maar door het ondergelegen (ophoog)zand te winnen. Hiertoe wordt het gewonnen zand via een buisleiding naar een (nog aan te leggen) overslagdepot langs het Amsterdam-Rijnkanaal getransporteerd. Het zand wordt daar in een (eveneens nog aan te leggen) langshaven/inkassing overgeslagen in schepen, die het afvoeren naar de plaats van bestemming. Via een retourleiding wordt het perswater teruggedleid naar de plassen. Het plangebied moet gezien worden als zoekgebied waarbinnen de daadwerkelijke verdiepingen plaatsvinden, de leiding en het overslagdepot komen te liggen.

In figuur 1.1. is het plangebied, het zoekgebied waarbinnen de verdiepingen, het leidingentracé en het overslagterrein gepland zijn, weergegeven.

Figuur 1.1. Het plangebied verdieping Loosdrechtse Plassen.

Het studiegebied betreft het gebied waar mogelijke effecten van de voorgenomen maatregelen zullen optreden en beslaat het plangebied en de (direct) omliggende omgeving. Het studiegebied is ruimer dan het plangebied, omdat effecten zich niet beperken tot de plaats van de activiteiten, maar verder van de plaats van de activiteit merkbaar kunnen zijn. Het studiegebied is daarmee per milieuthema verschillend en afhankelijk van de reikwijdte van het effect, maar concentreert zich hoofdzakelijk op en rond de Loosdrechtse Plassen.

2 UITGANGSPUNTEN VAN DE UIT TE VOEREN STUDIE

De Loosdrechtse Plassen vormen het grootste plassengebied binnen het beheersgebied van het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV). De plassen vervullen een functie als recreatie- en natuurgebied. In het Waterbeheersplan Amstel, Gooi en Vecht 2006 - 2009 is daarom, in overeenstemming met het provinciale waterhuishoudingsplan, de functie "watergebonden recreatie met natuurwaarden" aan de plassen toegekend.

Verschillende beleidslijnen op (inter)nationaal en regionaal niveau zijn van belang, waaronder:

- de Europese zwemwaterrichtlijn
- de Europese Kaderrichtlijn Water
- de Habitat- en Vogelrichtlijnen
- de Wetlandsconventie
- de Nota Ruimte
- Streekplan Noord-Holland Zuid
- Provinciaal Waterplan Noord-Holland 2006-2010 'Bewust omgaan met water'.
- Aanwijzing GS Noord-Holland, 29 maart 2007

2.1 Europese beleidslijnen

Zwemwaterrichtlijn

De Europese richtlijn voor zwemwater schrijft een doorzicht van minimaal 1 meter voor. Nederland heeft tot uiterlijk 2015 de tijd om de zwemwaterkwaliteit naar het verplichte kwaliteitsniveau te brengen.

Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)

Volgens de verplichtingen uit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) moeten voor alle waterlichamen, waar de Loosdrechtse Plassen er één van zijn, in 2009 waterkwaliteitsdoelen worden vastgesteld. Deze doelen moeten vervolgens in 2015 gerealiseerd zijn. De Loosdrechtse plassen heeft voor de KRW de status van een kunstmatig watersysteem (ontstaan door veenwinning). Bij het bepalen van de doelen dient uitgegaan te worden van een meest vergelijkbaar natuurlijk watersysteem. Het referentiebeeld is een veenplas met helder water en rijke ontwikkeling van planten en dieren. Daarmee ligt de doelstelling die voor de KRW nog moet worden vastgesteld in het verlengde van wat AGV en haar rechtsvoorgangers al sinds jaren nastreven en in hun beleid hebben opgenomen: helder water en waterplanten, zoals omstreeks de vijftiger jaren van de vorige eeuw nog de situatie was.

Naast de waterkwaliteitsdoelen van de KRW is sprake van instandhoudingdoelstellingen die verband houden met de aanwijzing van een groot deel van de Loosdrechtse Plassen als Natura 2000 gebied.

Habitat- en Vogelrichtlijn

Voor de gebieden die vallen onder de Vogelrichtlijn is de Habitatrichtlijn 92/43/EEG van toepassing. Deze Europese richtlijn inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna is complementair aan de Vogelrichtlijn in die zin dat de Habitatrichtlijn zich richt op de bescherming van soorten en natuurlijke habitats met uitzondering van vogels en hun leefgebieden. Dit sluit niet uit dat bedoelde habitattypen en de leefgebieden voor vogels kunnen overlappen.

Wetlands-conventie

In 1971 kwam te Ramsar (Iran) de overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis tot stand, in het bijzonder als verblijfplaats voor watervogels. Ingevolge art. 4.9 van de Wet Milieubeheer moeten de 'Ramsar'-gebieden in provinciale milieubeleidsplannen worden aangeduid als gebieden waar de kwaliteit van het milieu bescherming behoeft.

De Oostelijke Vechtplassen, waaronder de Loosdrechtse Plassen, zijn in Nederland aangemerkt als Wetland (belangrijk water- en moerasgebied van internationale betekenis). Het beleid ten aanzien van Wetlands is gericht op de instandhouding van de ecologische betekenis van het gebied. De internationale betekenis hangt in het bijzonder samen met de geografische ligging ervan op het knooppunt van trekbanen van watervogels.

2.2 Nationaal beleid

Op rijksniveau hebben de Loosdrechtse Plassen de status van kerngebied (reservoirgebied) in de ecologische hoofdstructuur (EHS), zoals verwoord in de nota Ruimte. Verder gelden voor de Loosdrechtse Plassen de (algemene) waterkwaliteitsdoelstellingen uit de Vierde nota waterhuishouding (NW4). De belangrijkste streefwaarden zijn:

- doorzicht van minimaal 1 meter (zomergemiddelde)
- fosfaatconcentratie die lager ligt dan 0,05 milligram per liter

Daarnaast zijn op het oppervlaktewater de Wet hygiëne en veiligheid zwemgelegenheden (Whvz) van belang. Er wordt een minimaal doorzicht van 0,4 meter voorgeschreven.

2.3 Provinciaal beleid

Zowel het Streekplan Noord-Holland Zuid (door Provinciale Staten vastgesteld op 17 februari 2003) als het Provinciaal Waterplan Noord-Holland 2006 – 2010 “Bewust omgaan met water” (door PS vastgesteld op 30 januari 2006) vormen een beleidsmatige grondslag voor het voornemen tot verdieping van de Loosdrechtse Plassen. Beide beleidsdocumenten hebben als doel het waarborgen van de waterkwaliteit als de waterkwantiteit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland hebben op 27 maart 2007 de gemeenteraad van Wijdereen opgedragen een bestemmingsplan vast te stellen voor drie verdiepingen in de Loosdrechtse Plassen. De gemeenteraad heeft aan Gedeputeerde Staten laten weten niet mee te werken, daarom zullen Gedeputeerde Staten in de plaats treden van de gemeenteraad en het bestemmingsplan zelf opstellen.

2.4 Gemeentelijk beleid

Op gemeentelijk niveau is het bestemmingsplan ‘Plassengebied’ van de gemeente Wijdereen van belang, dat in 1993 is vastgesteld. De plaats waar de verdiepingen dienen te komen heeft de bestemming van “Water met recreatief gebruik”. Aangezien het huidige bestemmingsplan de functie ‘ontgronding’ niet heeft en deze activiteit wel plaats dient te vinden, moet het bestemmingsplan aangepast worden. Hieraan heeft de gemeente Wijdereen aanvankelijk haar medewerking gegeven door een ontwerp-bestemmingsplan in procedure te brengen, waar de provincie mee in kon stemmen. Echter, per 25 januari 2005 heeft de gemeente Wijdereen besloten deze procedure stop te zetten.

2.5 Herstelplan Loosdrechtse Plassen

Het Herstelplan Loosdrechtse Plassen is een pakket van maatregelen, waarvan het verdiepen van enkele locaties onderdeel is om te komen tot betere waterkwaliteit en helderheid. In het herstelplan wordt als doelstelling voor de Loosdrechtse Plassen genoemd een helder watersysteem, met herstel van de ontwikkeling van waterplanten. Daarvoor moet licht tot op de bodem kunnen doordringen. Beschreven wordt dat de huidige troebelheid van de plas veroorzaakt wordt door algengroei (als gevolg van te hoge fosfaat- of P-belasting) en door de opwoeling van bodemslib door de wind. Naast maatregelen gericht op vermindering van de P-belasting is het essentieel dat de opwoeling van bodemslib door de wind wordt aangepakt. Op basis van onderzoek in de periode 1992-1997 wordt geconcludeerd dat de aanleg van verdiepingen hiervoor de meest zekere en financieel haalbare maatregel is.

AGV/Waternet is in 2005 gestart met het opstellen van een watergebiedsplan voor de zuidelijke Vechtplassen. De Loosdrechtse plassen zijn onderdeel van dit gebied. Dit plan is gericht op een integrale aanpak van waterproblemen (peilbeheer, beheersing wateroverlast en waterkwaliteitsverbetering).

2.6 Speciale Beschermingszone

De Oostelijke Vechtplassen zijn aangewezen als Speciale Beschermingszone (SBZ) onder zowel de Vogelrichtlijn als de Habitatrichtlijn en genieten op grond daarvan een bijzondere bescherming. Voor een Speciale Beschermingszone geldt de volgende beschermingsformule: Lidstaten van de EU zijn verplicht passende maatregelen te treffen om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de speciale beschermingszones niet verslechtert en er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen.

Voor de Loosdrechtse Plassen gelden de volgende kernopgaven: evenwichtig systeem en compleetheid in ruimte en tijd. Deze opgaven zijn gericht op behoud en vergroting van de biodiversiteit van het laagveen. Zo zijn deze opgaven gericht op kwaliteitsverbetering van de betreffende habitattypen en verbetering van de kwaliteit van het leefgebied van soorten. Aanwezigheid van alle successiestadia in ruimte en tijd is hierbij van groot belang.

De Loosdrechtse Plassen zijn onder andere belangrijk voor watervogels en oppervlaktewater afhankelijke habitattypen. De huidige waterkwaliteit is een belemmering voor het voorkomen van kwetsbare habitattypen. Daarmee komt het behoud van diversiteit en compleetheid van de stadia in de successie, in het geding. De huidige waterkwaliteit vormt tevens een belemmering voor het voorkomen van soorten, zoals Bittervoorn, Kleine modderkruiper, IJsvogel en Stern. Deze soorten zijn afhankelijk van leefgebieden met plantenrijk en helder water.

3 DE ALTERNATIEVEN

Het voornemen om te komen tot een goede waterkwaliteit van de Loosdrechtse Plassen zal worden gerealiseerd door slibvangen in de vorm van verdiepingen aan te leggen, in samenhang met maatregelen gericht op vermindering van de fosfaatbelasting. Hierdoor zal de waterkwaliteit herstellen. De verdiepingen hebben een zodanige geometrie en grootte, dat het ingevangen slib niet meer uit de verdiepingen kan komen. Gezien de grootte van het te ontgronden oppervlak (meer dan 100 ha), de noodzaak het bestemmingsplan te wijzigen en een ontgrondingenwet vergunning aan te vragen, is de activiteit MER-plichtig.

Het MER moet bijdragen aan de besluitvorming over de te ondernemen activiteiten. Kenmerkend voor een milieueffectrapportage is de vergelijking van verschillende alternatieven op (mogelijke) milieueffecten. Verplichte alternatieven zijn het referentiealternatief, waarbij wordt uitgegaan van de autonome ontwikkeling, en het Meest Milieuvriendelijk Alternatief. Daarnaast worden voor dit MER twee uitwerkingsalternatieven uitgewerkt, te weten het **“AGV-verdiepingenplan”** en het **“Widemerer-alternatief”**. In deze startnotitie geven we een schets van de mogelijke alternatieven. Deze schetsen zijn gebaseerd op een eerste scan van de kansen en knelpunten van het plangebied en eerder verricht onderzoek⁷. Na de startnotitiefase en het vaststellen van de definitieve richtlijnen voor het MER zullen (genoemde) alternatieven verder geconcretiseerd worden.

3.1 Het referentiealternatief

De referentiesituatie betreft de situatie in 2020 als er geen ontgroning plaatsvindt in de Loosdrechtse Plassen. Wel wordt rekening gehouden met eventuele effecten van voltooide of in uitvoering zijnde (autonome) ontwikkelingen, zoals de maatregelen gericht op vermindering van de fosfaatbelasting. Een beschrijving van deze situatie is noodzakelijk om te kunnen beoordelen of, en zo ja, in welke mate er sprake is van effecten op het milieu door de realisatie van de voorgenomen activiteiten. Het referentiealternatief wordt ook wel het nulalternatief genoemd.

De hierna volgende uitwerkingsalternatieven gaan er beide van uit dat aanvullende maatregelen genomen worden om de fosfaatbelasting te verminderen. Het betreft met name het beëindigen van de (ongezuiverde) toevoer van Bethunewater en het verminderen van de belasting uit het oostelijk achterland. Deze maatregelen zijn geen onderdeel van het referentiealternatief, maar wel van beide uitwerkingsalternatieven.

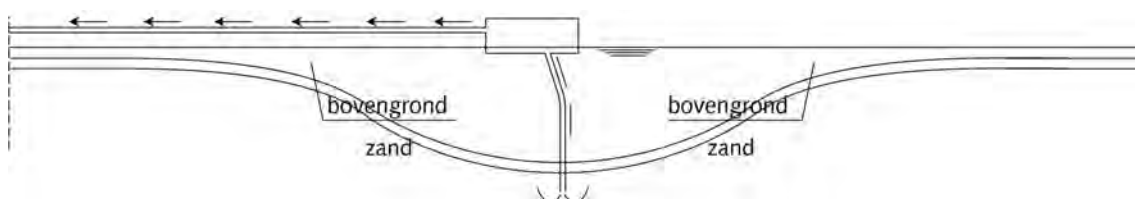
3.2 AGV-verdiepingenplan

Het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) heeft het voornemen om een deel van de Loosdrechtse Plassen op enkele plaatsen te verdiepen om daarmee helderder water te realiseren. Om het water helder te krijgen moet zwevend slib, dat zich in de waterkolom bevindt, worden afgevangen. Door de aanleg van drie slibvangen (verdiepingen) kan het slib bezinken en permanent worden vastgehouden. Het gaat hierbij om verdiepingen in het westelijk deel van de eerste, derde en vierde plas. Het te ontgronden oppervlak bedraagt circa 120 ha met een diepte van gemiddeld 14 meter onder de waterspiegel. Het Hoogheemraadschap acht de uitdieping nodig om het in suspensie aanwezige bodemslib uit de Loosdrechtse Plassen te laten bezinken. Door deze maatregel, in combinatie van andere ingrepen (bijvoorbeeld extra defosfatering), is de verwachting dat de oorspronkelijke helderheid van het water en de

⁷ Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (2001), Waterkwaliteitsverbetering Loosdrechtse Plassen Deel A.

plantengroei zich kunnen herstellen. Het te verwijderen zand, gelegen onder een laag slib en veengrond, kan worden gebruikt voor toepassing in de GWW-sector. De hoeveelheid zand bedraagt circa 12 miljoen kubieke meter.

Het AGV-verdiepingenplan omvat het aanleggen van drie verdiepingen, door op geringe diepte (minder dan 25 meter) zand te winnen. Er wordt via een innovatieve winmethode zodanig gewerkt dat de bovengrond blijft liggen en geleidelijk zakt tot op de noodzakelijke diepte volgens het gewenste profiel. Er wordt een buis door de sliblaag en de veenlaag gestoken tot in de onderliggende zandlagen. Via waterinjectie wordt zand opgezogen, waardoor deze methode ook wel “onderzuigen” wordt genoemd.

Figuur 3.1. Onderzuigen van ophoogzand.

Bron DHV 2007

Doel van deze werkwijze is om het verlagingproces zo gecontroleerd mogelijk te laten verlopen en de deklaag zoveel mogelijk intact te laten. De gaten en de verlaging worden op zodanige afstand en met zodanig profiel aangelegd, dat de kans op afschuiving van kaden, dijken, taluds en oevers verwaarloosbaar is.

Het gewonnen zand wordt via een persleiding naar een overslagdepot langs het Amsterdam-Rijnkanaal vervoerd. Bij de aanleg en bepalen van het tracé van de leiding wordt zodanig gewerkt dat er zo min mogelijk overlast is voor mens en natuur. Het perswater wordt gewonnen uit de Loosdrechtse Plassen. Nadat het zand ontwaterd is in het depot, wordt via een retourleiding het water teruggepompt naar de Loosdrechtse Plassen. Op het overslagdepot wordt het zand dus ontwaterd en uiteindelijk overgeslagen in schepen.

3.3 Wijdmeren-alternatief

De gemeente Wijdmeren heeft verzocht een alternatief mee te nemen (raadsbesluit d.d. 10 mei 2007), waarin naast ophoogzand ook beton- en metselzand wordt gewonnen. In het raadsbesluit wordt dit alternatief beschreven als een plan, waarbij 6 miljoen kuub zand wordt gewonnen door verlaging van de plasbodem met 0,5 m, een aantal zandgaten wordt gezogen met een totale oppervlakte van 220 ha en een diepte van circa 8 m. Daarbij wordt de plasbodem afgedekt met een zandlaag van ongeveer 40 cm. Hierbij dienen tevens maatregelen tegen de verdere eutrofiëring van de Loosdrechtse Plassen genomen te worden. Aan de gemeente is gevraagd om de begrenzing van de te verdiepen en met zand af te dekken plasbodem aan te geven en de locaties en de windiepte van de zandgaten nader te specificeren.

Bij het Wijdmeren-alternatief wordt dezelfde innovatieve wintechiek (onderzuigen) gebruikt als bij het AGV-verdiepingenplan, maar wordt het zand op grotere diepte gewonnen zodat naast ophoogzand, ook beton- en metselzand gewonnen kan worden. De gaten en de verlaging worden op zodanige afstand en met zodanig profiel aangelegd, dat de kans op afschuiving van kaden, dijken, taluds en oevers verwaarloosbaar is. Door deze maatregel, in combinatie van andere ingrepen (bijvoorbeeld extra defosfatering), is de verwachting dat de oorspronkelijke helderheid van het water en de plantengroei zich kunnen herstellen. Het gewonnen zand wordt via een persleiding naar een overslagdepot langs het Amsterdam-Rijnkanaal vervoerd. Bij de aanleg en bepalen van het tracé van de leiding wordt zodanig

gewerkt dat er zo min mogelijk overlast is voor mens en natuur. Het perswater wordt gewonnen uit de Loosdrechtse Plassen. Nadat het zand ontwaterd is in het depot wordt via een retourleiding het water teruggepompt naar de Loosdrechtse Plassen. Op het overslagdepot wordt het zand dus ontwaterd, gesorteerd en uiteindelijk overgeslagen in schepen.

3.4 Het Meest Milieuvriendelijk Alternatief

Dit alternatief wordt ontwikkeld op basis van de effectanalyse van het AGV-verdiepingenplan en het Wijdmeren-alternatief, aangevuld met extra maatregelen. Voorbeelden hiervan kunnen zijn:

- Het vergroten van het oppervlak van de slibvangen waardoor de verbetering van het doorzicht mogelijk sneller zal plaatsvinden.
- Het baggeren van havens en substantiële verondiepingen door slibophopingen. Het gebaggerde slib wordt grotendeels in een van de slibvangen permanent geborgen; verontreinigd slib wordt buiten het plassengebied gebracht.
- Enten van kernen van flora in het gebied, waardoor er versneld herstel van natuurwaarden kan optreden. Dit bijvoorbeeld door het lokaal bezanden van de bodem.
- Aanleg van windsingels, eilanden, etc. om extra luwtes te creëren, waardoor slib kan bezinken
- Vergroten van het areaal aan helofytenvegetaties

Tijdens het m.e.r.-proces en de daaraan gerelateerde onderzoeken zullen de milieuvriendelijke maatregelen nader uitgewerkt en aangevuld worden.

4 HET BEOORDELINGSKADER

In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke thema's, aspecten en toetsingscriteria in het MER worden opgenomen. Voor de beoordeling van de milieueffecten gelden een aantal belangrijke uitgangspunten die hieronder puntsgewijs worden weergegeven:

- de effectbeoordeling vindt plaats ten opzichte van de autonome ontwikkeling;
- de effectbeoordeling vindt plaats op basis van tijdelijke en permanente effecten. Tijdelijke effecten zijn effecten die plaatsvinden gedurende de uitvoering. De permanente effecten vinden plaats ongeveer vier jaar na het beëindigen van de uitvoering;
- de omgeving mag zo weinig mogelijk hinder van het werk ondervinden.
- waterbodempkwaliteit mag niet verslechteren ten opzicht van de huidige situatie (dit betekent dat in de putten geen slib mag ophopen waarvan de chemische kwaliteit slechter is dan klasse 2)

Aan de hand van de toetsingscriteria worden per aspect de milieueffecten van het voornemen en de alternatieven bepaald. De effecten die optreden, kunnen onderverdeeld worden in tijdelijke en permanente effecten. De tijdelijke effecten doen zich voor gedurende de uitvoeringsperiode (2010 - 2015). De permanente effecten worden bepaald, vier jaar na de uitvoering (2019). De volgende aspecten zijn onderscheiden:

- Ecologie
- Grondwater
- Oppervlaktewater
- Waterbodem
- Slibhuishouding
- Uitvoering
- Geluidhinder
- Luchtkwaliteit
- Recreatie
- Veiligheid

Om de grote hoeveelheid gegevens over de alternatieven onderling in verband te brengen en te kunnen vergelijken, worden deze gegroepeerd binnen de zes thema's zoals aangegeven in tabel 4.1.

De beschrijving en beoordeling van de effecten op het woon- en leefmilieu bestaat uit de mogelijke invloed van maatregelen op het geluidsniveau in de omgeving van de locaties in relatie tot geluidsgevoelige bestemmingen zoals woningen en stiltegebieden, de mogelijke invloeden op de recreatie en mogelijke invloed ten aanzien van de visuele hinder. Omdat niet bij voorbaat kan worden uitgesloten dat het voornemen significante effecten voor Natura2000-gebieden heeft, worden de (ecologische) effecten met een 'passende beoordeling' in beeld gebracht. De beoordeling van de effecten op oppervlaktewater en slibhuishouding zal vooral gericht zijn op de effectiviteit van de maatregelen om het doel, helder water en de ontwikkeling van waterplanten, te realiseren. Tevens wordt expliciet aandacht besteed aan de kans op (blauw)algvorming. Bij het aspect veiligheid wordt onder andere ingegaan op mogelijke risico's voor de stabiliteit van oevers en onderwatertaluds en kansen op verzakkingen in de omgeving. Er vindt eveneens een globale kosteneffectiviteitsonderzoek van beide alternatieven plaats.

Het beoordelingskader is een uitwerking van de wijze waarop effecten traditioneel in milieueffectrapporten worden beschreven, in overeenstemming met de richtlijnen van het bevoegd gezag (Gedeputeerde Staten van Provincie Noord-Holland). Deze benadering moet een beoordeling mogelijk maken vanuit de bestaande beleidskaders (milieu, ruimtelijke ordening en waterbeheer).

Tabel 4.1.: overzicht van de aspecten en beoordelingscriteria

Thema	Beoordelingscriteria	
	Permanente effecten	Tijdelijke effecten
Uitvoering	onderhoudsbaggerwerk	uitvoeringsmethode kosten uitvoeringstijd retourwater energieverbruik ruimtegebruik
Slibhuishouding	massa slib doorzicht	massa slib doorzicht
Hydrologie en water(bodem)kwaliteit	kwel / infiltratie zuurstofloosheid verbetering water(bodem)kwaliteit	kwel / infiltratie emissie fosfaat gebiedsvreemd water concentratie fosfaat ecologische streefwaarde water(bodem)kwaliteit
Ecologie	waterplantenbedekking oevervegetatie algensamenstelling condities voor macrofauna condities voor herpetofauna condities voor vis en vogels	habitatomvang habitatkwaliteit
Woon- en leefmilieu	geschiktheid (recreatie) aantrekkelijkheid (recreatie) keuzemogelijkheden (recreatie) geluidhinder luchtkwaliteit	geschiktheid (recreatie) aantrekkelijkheid (recreatie) keuzemogelijkheden (recreatie) geluidhinder, visuele hinder luchtkwaliteit
Veiligheid	afslag oevers stabiliteit talud, oevers en waterkering scheepvaart	

Per thema worden de effecten van de alternatieven beschreven. Effecten worden bij voorkeur kwantitatief onderzocht en vervolgens met behulp van eigen deskundigheid/expertise op een kwalitatieve schaal beoordeeld. Voor de beoordeling van de effecten wordt gebruik gemaakt een plus/min-waardering via een 7-puntsschaal van -- (belangrijk negatief effect) tot ++ (belangrijk positief effect). Om de alternatieven te kunnen beoordelen en vergelijken, wordt het nulalternatief (dat is de situatie als er geen verdiepingen plaats vinden) als referentiesituatie gebruikt. De effecten van het nulalternatief zijn per definitie neutraal: de effecten van de voorgenomen activiteiten worden hieraan getoetst.

De scores hebben de volgende betekenis:

++	belangrijk positief effect, de doelstelling wordt gehaald
+	positief effect
0/+	gering positief effect
0	geen (netto) effect
0/-	gering negatief effect
-	negatief effect
--	belangrijk negatief effect

5 COLOFON

Opdrachtgever	: Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht
Project	: Startnotitie Verbetering waterkwaliteit Loosdrechtse Plassen
Dossier	: T062.61.013
Omvang rapport	: 155 pagina's
Auteur(s)	: Carel Schut en Reinier Brinks
Bijdrage	: Annet den Herder, Marinette Mul, Aldert van der Kooij
Projectleider	: Marinette Mul
Projectmanager	: Aldert van der Kooij
Datum	: 4 juli 2007
Naam/Paraaf	:

DHV B.V.

*Ruimte en Mobiliteit
Laan 1914 nr. 35
3818 EX Amersfoort
Postbus 1132
3800 BC Amersfoort
T (033) 468 20 00
F (033) 468 28 01
E info@dhv.nl
www.dhv.nl*

